

Нагайник Тарас Григорович,
старший викладач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ У ВИКЛАДАННІ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ

Судова медицина – галузь медичної науки, що вивчає питання медичного, біологічного, медико-криміналістичного характеру для потреб правосуддя, законодавства та охорони здоров'я. Метою дисципліни «Судова медицина» є: засвоєння базових теоретичних положень судової медицини, оволодіння практичними навичками, які необхідні для правильного використання речових доказів біологічного походження в розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів. Основні завдання під час вивчення предмета полягають у засвоєнні постулатів танатології, судово-медичної травматології, а також розуміння судово-медичного значення трупних явищ, давності настання смерті, критеріїв тілесних ушкоджень, опису характеру ушкоджень та їхнього механогенезу.

Судова медицина постійно розвивається і вдосконалюється на основі досягнень морфологічних, клінічних, теоретичних та інших медичних дисциплін, також на її розвиток впливають і правові науки, зокрема криміналістика.

Сьогодні викладання судової медицини на юридичних факультетах потребує методичного забезпечення, що відповідало б новим педагогічним методикам та надавало інтегративності й цілісності навчальному процесу. Під час вивчення даної дисципліни слід приділяти увагу не лише різнобічності отриманих знань, а і їх глибині. Як свідчить експертна практика, у сфері правознавства доцільним є висвітлення хоча б основних розділів тих наук, які необхідні для проведення та оцінки результатів судово-медичних експертиз.

Практично жоден випадок розслідування кримінальних правопорушень не відбувається без використання спеціальних знань із залученням спеціалістів чи судових експертів. Це пов'язано перш за все з тим, що розслідування кримінальних правопорушень здійснюють фахівці, які здобули освіту в юридичних навчальних закладах, під час стажування в правоохоронних органах, на курсах перепідготовки, а також у результаті власної практики.

Огляд є однією із основних слідчих (розшукових) дій, що проводиться під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. Через особливості застосовуваних методів пізнання огляд має подібні риси з деякими іншими слідчими (розшуковими) діями. Однак яким би високоосвіченим та добре підготовленим за

своєю спеціальністю не був суб'єкт діяльності з розслідування кримінальних правопорушень, він завжди залишається фахівцем вузького профілю. Широкий спектр сучасних наукових знань, нових гіпотез, теорій, технічних відкриттів і методів дослідження практику майже нереально повною мірою охопити.

Ось чому реформування правоохоронної системи України неможливе без якісної підготовки кадрів на основі поглибленого вивчення тільки правових дисциплін. Передбачається, що після засвоєння курсу «Судова медицина», при здійсненні своєї професійної діяльності працівник поліції повинен володіти базовими знаннями з судової медицини, знати сучасні можливості судово-медичної експертизи та методи дослідження об'єктів і використовувати ці знання на практиці.

Належний рівень підготовки працівників поліції із судової медицини надає можливість грамотно проводити слідчі дії, які забезпечать розкриття злочинів проти життя та здоров'я людини, статевих злочинів, та злочинів, пов'язаних з професійною діяльністю медичних працівників. Знання в галузі судової медицини дозволяють виключити помилки при проведенні слідчих дій, що сприяє досягненню мети слідчими органами та мінімізує вірогідність помилок під час проведення слідчих дій.

Закономірно, що під час навчання в закладах вищої освіти МВС України акцентується увага на зв'язку навчального процесу із практикою. Так, проводяться бінарні заняття із залученням практичних працівників, деякі заняття з криміналістики та судової медицини проходять безпосередньо на базі практичних підрозділів Національної поліції України, Експертної служби МВС України та ін. локаціях. У цей спосіб забезпечується поєднання науки та практики, повне й ефективне застосування всіх елементів освітнього процесу з використанням нових інформаційних та комп'ютерних технологій, набуті теоретичні знання застосовуються до виконання конкретних практичних завдань.

Враховуючи вище зазначене, а також виходячи з можливостей та матеріально-технічного забезпечення кафедри криміналістики та судової медицини, було впроваджено відпрацювання практичних навичок майбутніх поліцейських, використовуючи полігони академії. Під час роботи на криміналістичних полігонах з імітацією місця події (вбивства, самогубства), курсанти фіксують та описують манекен, що імітує труп потерпілого. Всі дії проводяться з дотриманням вимог законодавства, а також з оформленням процесуальних документів.

Використання всіх зазначених методів і засобів навчання сприяє активізації пізнавального процесу, дає можливість викладачеві ширше й об'єктивніше оцінювати кожного студента індивідуально. Адже розширюються можливості аналізувати рівень засвоєння знань і стандартизувати процедуру оцінювання з кожного виду навчально-

теоретичної діяльності та практичних навичок, що передбачені програмою. Такий системний підхід під час усього періоду навчання забезпечує базові знання з предмета, вирішує питання міжпредметної інтеграції та виконання в повному обсязі вимог програм і навчальних планів.

Негребецький Владислав Валерійович,
доцент кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат
юридичних наук, доцент

БІОМЕТРИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КРИМІНАЛІСТИЦІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ

Події 11 вересня 2001 р. ознаменували новий етап у розвитку й застосуванні біометричних технологій. Відповідно й у криміналістиці застосування біометричних технологій теж набирає оберти.

Так, широке поширення набули автоматизовані дактилоскопічні ідентифікаційні системи (АДІС), що використовуються в кримінальній реєстрації. Наприклад, у Харкові в 2002 році була введена в експлуатацію АДІС «Дакто-2000» [1, с.142]. Перевага такої системи, стало очевидним, коли в період із серпня 2002 р. по березень 2010 р. завдяки використанню цієї системи було встановлено 988 осіб, причетних до нерозкритих злочинів, установлені особи 629 невідомих трупів, 164 випадку приховання особами своїх анкетних даних, об'єднано 27 кримінальних проваджень.

Взагалі в експертній службі МВС України за роки існування функціонувало біля 10 різних видів і версій АДІС («Папилон», «Дактомат», «Монна Ліза», «Сонда», «Сонда+», «DEX», «УкрDEX» та ін.) [2, с. 1081].

В 2017 році Уряд України затвердив Положення про національну систему біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства [3]. Документом визначено, що це автоматизована система, створена в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини, за допомогою якої забезпечується встановлення особи іноземця та особи без громадянства, які в'їжджають в Україну, виїжджають з України, здійснення контролю за додержанням ними правил перебування на території нашої держави. Система фіксації біометричних даних має посилити безпеку перетинання кордону, запобігти в'їзду в країну небажаних елементів, удосконалити та прискорити прикордонний контроль. Інформація з цієї системи передаватиметься до Національної системи верифікації та ідентифікації громадян України, іноземних держав та осіб без громадянства, що й слугуватиме посиленню безпекового чинника.